

Δημητριάδος Ιγνάτιος : «Η μνήμη πρέπει να γίνει πράξη, θεσμός, ανάχωμα»

[Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Δημητριάδος και Αλμυρού](#)

Στους τοίχους του εβραϊκού νεκροταφείου του Βόλου γράφτηκαν συνθήματα μίσους. Υπάρχει όμως ένα μόνο σύνθημα που αξίζει να γραφεί σε εκείνους τους τοίχους — και είναι αυτό:

«ΕΔΩ ΑΝΑΠΑΥΟΝΤΑΙ ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ-ΕΒΡΑΙΟΙ-ΒΟΛΙΩΤΕΣ ΣΥΜΠΟΛΙΤΕΣ ΜΑΣ ΠΟΥ ΔΙΑΣΩΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΑ ΝΑΖΙΣΤΙΚΑ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΑ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΑΥΤΟΘΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ ΣΥΜΠΑΤΡΙΩΤΩΝ ΤΟΥΣ ΠΟΥ ΤΟΥΣ ΓΛΥΤΩΣΑΝ ΑΠΟ ΤΑ ΝΥΧΙΑ ΤΟΥ ΝΑΖΙΣΜΟΥ»

του Μητροπολίτου Δημητριάδος και Αλμυρού Ιγνατίου

Υπάρχουν στιγμές που η σιωπή δεν είναι αρετή. Είναι συνενοχή.

Σήμερα είναι ημέρα που ο κόσμος σταματά για να θυμηθεί έξι εκατομμύρια Εβραίους της Ευρώπης που δολοφονήθηκαν συστηματικά, βιομηχανικά, εν ψυχρώ από το ναζιστικό καθεστώς. Έξι εκατομμύρια άνθρωποι — άνδρες, γυναίκες, παιδιά, ηλικιωμένοι — που δεν έφταιξαν τίποτα άλλο από το ότι γεννήθηκαν Εβραίοι. Που φορτώθηκαν σε βαγόνια ζώων, που οδηγήθηκαν στα κρεματόρια, που έφυγαν από αυτόν τον κόσμο ως καπνός — χωρίς τάφο, χωρίς επιτύμβια στήλη, χωρίς πουθενά να σταθεί κάποιος να κλάψει.

Ακριβώς σήμερα — σε αυτή την ημέρα πένθους και μνήμης — άγνωστοι βεβήλωσαν τους εξωτερικούς τοίχους του εβραϊκού νεκροταφείου της πόλης μας με συνθήματα που δεν έχουν θέση ούτε στον 20ό αιώνα, πόσω μάλλον στον 21ο.

Αυτή η πόλη έχει μνήμη.

Ο Βόλος δεν είναι μια τυχαία πόλη. Είναι η πόλη που, όταν ήρθε η ώρα της κρίσης, επέλεξε. Ο Μητροπολίτης Ιωακείμ και ο Αρχιεπίσκοπος Μωϋσής Πεσσάχ στάθηκαν ο ένας δίπλα στον άλλον — δύο ποιμένες διαφορετικής πίστης, ενωμένοι από την κοινή τους ανθρωπιά — και οργάνωσαν μαζί τη σωτηρία εκατοντάδων συνανθρώπων τους. Και μαζί τους, εκατοντάδες απλοί Βολιώτες: έμποροι, εργάτες, αγρότες, νοικοκυρές, που άνοιξαν τις πόρτες τους, που μοιράστηκαν το ψωμί τους, που διακινδύνευσαν τη ζωή τους. Αλλά και αγωνιστές της Εθνικής Αντίστασης που διευκόλυναν την διαφυγή τους τόσο στο Πήλιο όσο και σε άλλες θεσσαλικές πόλεις και χωριά.

Εξ αιτίας αυτών των ανθρώπων, 645 από τα 872 μέλη της εβραϊκής κοινότητας επέζησαν — το 75% της κοινότητας. Ο Βόλος είναι η δεύτερη πόλη της Ελλάδος, μετά τη Ζάκυνθο, που κατόρθωσε να διασώσει τέτοιο ποσοστό των Εβραίων πολιτών της. Αυτό δεν είναι στατιστική. Είναι αντίσταση. Είναι χριστιανική μαρτυρία εν έργω.

Και να γιατί αυτό το νεκροταφείο είναι κάτι παραπάνω από έναν τόπο ανάπαυσης. Είναι τεκμήριο επιβίωσης. Αυτοί που αναπαύονται εδώ έζησαν, γέρασαν και πέθαναν στον Βόλο τους, γιατί κάποιοι συνάνθρωποί τους τους έκρυψαν, τους τάισαν, τους προστάτεψαν με κίνδυνο της ζωής τους. Οι 155 που χάθηκαν στα ναζιστικά στρατόπεδα δεν έχουν τάφο πουθενά — ο καπνός των κρεματορίων ήταν και ο «τάφος» τους. Αυτό το νεκροταφείο υπάρχει επειδή υπήρξαν άνθρωποι που αρνήθηκαν να αφήσουν τους συνανθρώπους τους να γίνουν καπνός.

Σε αυτήν λοιπόν την πόλη, κάποιοι διάλεξαν να γράψουν μίσος στους εξωτερικούς

τοίχους αυτού του νεκροταφείου. Σε ημέρα πένθους. Μπροστά από τον χώρο ανάπαυσης αυτών που επέζησαν χάρη στην αγάπη των συνανθρώπων τους. Δεν χρειάστηκε καν να μπουν μέσα. Αρκέστηκαν να λερώσουν το κατώφλι — κι αυτό από μόνο του λέει πολλά για τη δειλία που κρύβεται πίσω από τέτοιες πράξεις.

Έχω πατήσει στο χώμα του Άουσβιτς.

Ως ο πρώτος Ορθόδοξος ιεράρχης που συμμετείχα στη «Πορεία των Ζωντανών», το 2016, έχω περπατήσει εκείνα τα μονοπάτια. Έχω σταθεί μπροστά στις πύλες με το ψευδεπίγραφο «Arbeit macht frei». Έχω δει τα παπούτσια. Τα παιδικά παπούτσια. Έχω μείνει βουβός μπροστά στις φωτογραφίες ανθρώπων που έφτασαν εκεί με αποσκευές και αυταπάτες, και έφυγαν ως καπνός — χωρίς όνομα πλέον, χωρίς τάφο, χωρίς αύριο.

Όποιος έχει δει αυτά τα πράγματα δεν μπορεί να σιωπήσει όταν, ακόμα και σε μικρή κλίμακα, ακόμα και σε μια επαρχιακή πόλη, επιστρέφουν τα σύμβολα εκείνης της παράνοιας.

Γιατί δεν ξεκίνησε από τα στρατόπεδα. Ξεκίνησε από τοίχους.

Αντισημιτικό γκράφιτι στον τοίχο ενός εβραϊκού νεκροταφείου που γράφει : **«Ο θάνατος των Εβραίων είναι η λύση στα προβλήματα του Ζάρλαντ».** Βερολίνο, Γερμανία, Νοέμβριος του 1938.

Καμία γεωπολιτική κρίση δεν είναι δικαιολογία.

Γνωρίζω ότι κάποιοι θα επικαλεστούν την κρίση στη Μέση Ανατολή. Τους απαντώ ξεκάθαρα και χωρίς περιστροφές:

Καμία γεωπολιτική κρίση — όσο σοβαρή, όσο οδυνηρή, όσο αμφιλεγόμενη κι αν είναι - δεν μπορεί ποτέ να αποτελέσει δικαιολογία για μίσος, ρατσισμό και αντισημιτισμό.

Ο Μητροπολίτης ανάβει την πρώτη από τις 6 δάδες για την μνήμη των 6.000.000 δολοφονηθέντων εβραίων προς τιμήν των μη-εβραίων που διακινδύνευσαν την ζωή τους για να σώσουν εβραίους συμπολίτες τους.

Η σύγκρουση στη Μέση Ανατολή έχει τις πολιτικές, στρατιωτικές και ανθρωπιστικές διαστάσεις της — για τις οποίες μπορεί και πρέπει να υπάρχει ελεύθερος, ειλικρινής και επώδυνος διάλογος. Αλλά ο Έλληνας-Εβραίος γείτονάς μας στον Βόλο δεν είναι υπεύθυνος για αποφάσεις κυβερνήσεων. Ο νεκρός στον εβραϊκό τάφο δεν απαντά για πολέμους. Το νεκροταφείο αυτής της πόλης δεν είναι πολιτικό ανακοινωθέν.

Ο αντισημιτισμός που «ξυπνά» με δικαιολογία μια διεθνή κρίση δεν «ξύπνησε» εξαιτίας της — απλώς βρήκε την αφορμή που περίμενε. Ήταν πάντα εκεί, κρυμμένος, αναμένοντας. Δυστυχώς ο αντισημιτισμός απλώς αλλάζει προσωπεία δεν πέθανε ποτέ. Και αυτό είναι που πρέπει να μας τρομάζει περισσότερο από οτιδήποτε άλλο.

Απευθύνομαι σε σας, αδελφοί μου χριστιανοί.

Η πίστη μας δεν μας επιτρέπει αδιαφορία. Ο Χριστός μας είπε ξεκάθαρα: «Ό,τι εποιήσατε ενί τούτων των αδελφών μου των ελαχίστων, εμοί εποιήσατε». Ο Εβραίος συμπολίτης μας είναι αδελφός μας κατά σάρκα, αδελφός μας εν Αβραάμ, γιος του ίδιου Θεού.

Η αντισημιτική βία — ακόμα κι όταν περιορίζεται στη γραφή μιας λέξης — δεν είναι «εκτόνωση», δεν είναι «νεανική ατασθαλία», δεν είναι «αστείο». Είναι βήμα σε έναν δρόμο που ξέρουμε πού οδηγεί. Τον έχουμε ήδη βαδίσει ως ανθρωπότητα, και πληρώσαμε γι' αυτό τίμημα αμύθητο.

Αναρωτιέμαι — και το ερώτημα απευθύνω σε κάθε έλληνα και συνειδητό χριστιανό: πώς θα αντιδρούσαμε αν άγνωστοι φανατικοί βεβήλωναν ένα ελληνορθόδοξο κοιμητήριο στην Κωνσταντινούπολη, τη Σμύρνη ή την Αγία Πόλη Ιερουσαλήμ; Με τι λέξεις θα περιγράφαμε τους δράστες; Τι θα ζητούσαμε από τις αρχές; Τι θα αισθανόμασταν; Η απάντηση που δίνουμε στον εαυτό μας σε αυτό το ερώτημα είναι ακριβώς η απάντηση που οφείλουμε να δώσουμε και σήμερα, εδώ, στον Βόλο.

Απευθύνομαι στους αδελφούς μας της Εβραϊκής Κοινότητας Βόλου δια του Προέδρου της κ. Μαρσέλ Σολομών

Είστε μέρος αυτής της πόλης εδώ και αιώνες. Η ιστορία σας και η ιστορία μας είναι αχώριστες — στη χαρά και στον πόνο, στην κατοχή και στη σωτηρία, στη μνήμη και στο παρόν. Αυτή η πράξη βανδαλισμού δεν σας εκφράζει, δεν εκφράζει αυτή την πόλη. Σας βεβαιώνω ότι η φωνή της Εκκλησίας αυτής της Μητροπόλεως είναι και θα παραμείνει πάντα στο πλευρό σας.

Κλείνω με μια σκέψη που με ακολουθεί από την επίσκεψή μου στο Άουσβιτς:

Οι νεκροί εκεί δεν ζητούν εκδίκηση. Ζητούν μνήμη. Και η μνήμη δεν αρκεί μόνο ως συναίσθημα - πρέπει να γίνει πράξη, θεσμός, ανάχωμα.

Ο βανδαλισμός αυτός ας γίνει αφορμή αφύπνισης. Και ας γίνει ταυτόχρονα αφορμή για κάτι μόνιμο και απτό: ***ο τίτλος αυτής μου της παρέμβασης πρέπει να γίνει η επιγραφή που θα τοποθετηθεί στον τοίχο του εβραϊκού νεκροταφείου του Βόλου, για να θυμίζει στους πάντες και για πάντα ότι ο Βόλος είναι η δεύτερη πόλη της Ελλάδος — μετά τη Ζάκυνθο — που κατόρθωσε να διασώσει το 75% των Εβραίων πολιτών της: τους 645 από τους 872 συμπολίτες μας, με τη συνεργασία της Εκκλησίας και της Συναγωγής, της Εθνικής Αντίστασης και εκατοντάδων απλών, καθημερινών ανθρώπων που επέλεξαν την ανθρωπιά αντί της αδιαφορίας και τον κίνδυνο αντί της ασφάλειας, με επικεφαλής τον Μητροπολίτη Ιωακείμ και τον Αρχιραβίνο κ. Μωϋσή Πεσσάχ.***

Ας απαντήσουμε στη δειλία του βανδαλισμού με το θάρρος της μνήμης. Γιατί η μνήμη δεν είναι βάρος — είναι το μόνο εμπόδιο ανάμεσα σε μας και στην επανάληψη.